

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BD/158/16/88

OPINIE O NADZWYCZAJNYCH PEŁNOMOCNICTWACH DLA RZĄDU

Czerwiec 1988 r.

W sondażu realizowanym przez CBOS¹ w tydzień po przyznaniu przez Sejm PRL nadzwyczajnych pełnomocnictw Radzie Ministrów przedstawiono respondentom zestaw stwierdzeń dotyczących celów oraz następstw nowych uprawnień rządu, prosząc o odpowiedź, z którymi z nich się zgadzają. Ponad 1/5 respondentów uchyliła się od wyrażenia swego zdania w obydwu sprawach, stwierdzając, że nic na ten temat nie wie. Do tego trzeba dodać 5-10% tych, którzy udzielali podobnej odpowiedzi przy niektórych stwierdzeniach. Przeważały w tej grupie osoby starsze (powyżej 60 roku życia), mieszkańcy wsi i miast do 20 tys., osoby z podstawowym wykształceniem, rolnicy, emeryci, osoby bezpartyjne, nie należące do b."Solidarności".

W odniesieniu do celów nadzwyczajnych pełnomocnictw rządu ponad połowa respondentów (55,3%) uznała, że miały one zarówno charakter ekonomiczny (zgodziła się ze stwierdzeniem 3,4,6,7 i 8), jak i polityczny (1,2 i 5). Na charakter wyłącznie ekonomiczny wskazało 13,9%, wyłącznie polityczny 7,7%.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi przy poszczególnych stwierdzeniach był następujący:

	Odpowiedzi "zgadzam się"
1. Utrzymanie się obecnej ekipy przy władzy	54,7%
2. Zmuszenie społeczeństwa do posłuszeństwa	51,1%
3. Zahamowanie wzrostu płac	47,5%
4. Wymuszanie powszechnego stosowania w życiu gospodarczym twardych reguł ekonomicznych	45,7%
5. Odsunięcie społeczeństwa od udziału w rządzeniu	39,1%
6. Obrona reformy	38,3%
7. Ukrócenie, zahamowanie inflacji	34,7%
8. Poprawa zaopatrzenia	27,4%

O ekonomicznym charakterze celów uprawnień Rady Ministrów przekonani byli przede wszystkim respondenci aprobujący politykę rządu (jego działalność służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami), osoby z wyższym wykształceniem, mieszkańcy miast powyżej 500 tys., członkowie PZPR, nie należący do b."Sol-

---

¹ Badanie przeprowadzone w dniach 18-22 maja 1988 roku na reprezentatywnej próbie dorosłej ludności Polski liczącej 1489 osób.

darności", a także ci, którzy oceniając sytuację gospodarczą i polityczną wybierali dla każdej z nich ocenę typu "dobra", bądź "ani dobra, ani zła" i twierdzili, że się obie poprawia. Na polityczny aspekt uprawnień zwracali uwagę przede wszystkim: zatrudnieni w sektorze prywatnym², uczniowie i studenci, członkowie b."Solidarności", a także respondenci, którzy negatywnie oceniali rząd (polityka rządu budzi zastrzeżenia; rząd jest do niczego i powinien ustąpić). Taka ocena rządu częściej skłaniała do jednoczesnego wskazywania na polityczny i ekonomiczny charakter celów pełnomocnictw.

Większość badanych odnosi się więc sceptycznie do zamiaru, z jakim nadano rządowi nadzwyczajne pełnomocnictwa. Negatywne opinie pojawiają się też często przy ocenie ich następstw, co obrazuje zestawienie odpowiedzi na kolejne pytanie:

	Odpowiedzi "zgadzam się"
1. Jest to jedna z wielu uchwał, która i tak nic nie zmieni	42,9%
2. Jest to stworzenie warunków do nadużywania władzy	42,4%
3. Jest to ograniczenie samodzielności przedsiębiorstw	40,3%
4. Jest to dobry krok umożliwiający poprawę sytuacji naszego kraju	33,0%
5. Jest to jedyne słuszne wyjście w obecnej sytuacji kraju	28,5%
6. Jest to zaprzeczenie reformy	27,5%

Jeżeli przyjmiemy, że odpowiedzi typu: dobry krok umożliwiający poprawę sytuacji naszego kraju oraz jedyne słuszne wyjście w obecnej sytuacji kraju świadczą o wychodzącej z przesłanek ekonomicznych aprobachie decyzji sejmowej, wskazanie zaś na ograniczanie samodzielności przedsiębiorstw lub generalną niezgodność z reformą - o dezaprobachie dla tej decyzji oraz uwzględnimy fakt, że badani oceniali nadzwyczajne uprawnienia także z

---

² Szczegółowe dane dotyczące zróżnicowań w zależności od miejsca zatrudnienia zostały podane na końcu opracowania.

punktu widzenia prakseologicznego (uchwała nic nie zmieni), a także ze względu na ich negatywne skutki polityczne (okazja do nadużywania władzy), to opierając się na wszystkich tych przesłankach możemy pokazać pełną skalę stosunku większości respondentów do tej decyzji:

- pełna aprobata (wskazanie jedynie na ekonomiczne walory uprawnień) - 13,7%,
- częściowa aprobata (wskazanie na walory ekonomiczne w połączeniu z politycznymi lub prakseologicznymi mankamentami) - 6,0%,
- ambiwalencja (walory ekonomiczne w połączeniu z ekonomicznymi, politycznymi lub prakseologicznymi mankamentami) - 15,4%,
- pełna dezaprobatą (niebezpieczeństwa ekonomiczne i polityczne lub prakseologiczne mankamenty) - 31,1%³.

O pozytywnej stronie nadanych Radzie Ministrów uprawnień najczęściej mówili respondenci przekonani o tym, że rząd dobrze służy interesom społeczeństwa, prowadzi słuszną politykę, choć napotyka na znaczne trudności w jej realizacji. Dostrzegają ją także członkowie PZPR, osoby deklarujące się jako nie należące w latach 1980/1981 do b. "Solidarności" oraz respondenci, którzy oceniając sytuację polityczną i gospodarczą kraju wybierali dla każdej z nich ocenę typu "dobra" bądź "ani dobra, ani zła" i liczyli zarazem na ich poprawę w ciągu najbliższych dwóch lat. Negatywnie nastawieni do pełnomocnictw byli przede wszystkim krytycznie oceniający dotychczasowe posunięcia rządu, sytuację polityczną lub gospodarczą (nie dostrzegający także możliwości jej poprawy) oraz respondenci z wyższym wykształceniem, mieszkańcy miast od 100-500 tysięcy, zatrudnieni w sektorze prywatnym, bezpartyjni, członkowie b. "Solidarności".

Rezerwa wobec uprawnień nadzwyczajnych wynika nie tyle z wątpliwości natury merytorycznej, ile raczej z nieufności do rządu. Powszechny jest bowiem pogląd, że rozwiązania typu: rygorystyczne przestrzeganie zasady zatrudniania tylko tych, którzy są niezbędni - zwalnianie niepotrzebnych, nieprzydatnych pracowników (80,7%), odwoływanie dyrektorów przedsiębiorstw deficytowych, nie przynoszących zysku (77,6%) oraz bankructwo tych

---

³ Podane odsetki nie sumują się do 100 ze względu na występowanie innych kombinacji wypowiedzi.

przedsiębiorstw (75,0%), mogą przyczynić się do poprawy stanu gospodarki. W swoich deklaracjach badani są więc za oparciem życia gospodarczego na twardych regułach ekonomicznych, ale obawiają się niekorzystnych efektów nadużywania władzy przy okazji wprowadzania tych reguł bądź że skończy się po raz wtóry jedynie na dobrych intencjach władzy.

Dane dotyczące zróżnicowań w zależności od miejsca
zatrudnienia respondentów

w procentach

Przedmiot oceny nadzwyczajnych pełnomocnictw rządu	Odpowiedzi "zgadzam się" respondentów		
	zatrudnionych w gospodarce		niepracują- cych
	uspołecznio- nej	nieuspołecz- nionej (sek- tor prywatny i rolnicy in- dywidualni)	
1. Cele:			
- obrona reformy	40,0	37,8	34,9
- ukrócenie, zahamowanie inflacji	36,4	37,4	29,2
- poprawa zaopatrzenia	27,6	28,2	26,6
- zahamowanie wzrostu płać	51,8	49,6	36,5
- utrzymanie obecnej ekipy przy władzy	57,9	55,0	47,4
- odsunięcie społeczeństwa od udziału w rządzeniu	40,3	39,9	35,7
- zmuszenie społeczeństwa do posłuszeństwa	52,8	51,7	46,9
- wymuszanie powszechnego sto- sowania w życiu gospodarczym twardych reguł ekonomicznych	48,9	42,0	41,1
2. Następstwa:			
- jedyne słuszne wyjście w obec- nej sytuacji kraju	30,1	28,2	25,3
- dobry krok umożliwiający poprawę sytuacji naszego kraju	35,5	34,5	26,8
- jedna z wielu uchwał, która i tak niczego nie zmieni	45,2	45,0	36,5
- ograniczenie samodzielności przedsiębiorstw	44,2	37,8	33,1
- zaprzeczenie reformy	29,1	24,8	25,3
- stworzenie warunków do nadużywania władzy	46,0	36,6	38,0